Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

GÖTEBORGS UNIVERSITET

SAMTIDEN

VECKOSKRIFT

FÖR

POLITIK OCH LITTERATUR

UTGIFVEN AF

C. F. BERGSTEDT.

N:r 36. Lördagen den 7 September **1872.**

Vidräkning med vidräkning.

Man väntar icke för länge när man väntar efter något godt, men när allt hopp är ute att ernå det efterlängtade, då blir väntan tung. Detta är hvad vi och förmodligen många andra erfarit med afseende på en i *Göteborgs-Posten* för mer än två månader sedan börjad artikelserie, efter hvars fortsättning vi hittills förgäfves spanat. Den bär titeln »**Riksdags-kaleidoskop 1872.** *Återblick och vidräkning I*», och är således anlagd i tillräckligt stor skala att kasta floder af ljus öfver hela vårt samhälle, karakterisera våra offentliga män, särdeles riksdagsmännen, med närmaste afseende på valen till Andra kammaren, som nu börjat, och utgöra en säker ledstjerna för våra politiska handlingar i den närmaste framtiden. Hvilken rikedom af nya faktiska upplysningar, okända för alla andra än den berömde kaleidoskopförevisaren, borde icke kunna rymmas inom en så storartad ram, att redan första numret af den första rubriken fyller hela första sidan af ett stort tidningsnummer. Det är sant att dessa många spalter egentligen äro en repetition af hvad samma kaleidoskopist sagt oss många gånger förut om den nu varande reperingspersonalens förträfflighet samt om de närmast förflutna riksdagarnes otacksamhet och ondska, men den välförfarne skriftställaren ansåg förmodligen vigtigt att väl inprägla de första begreppen, innan han framskred vidare i sina meddelanden — och det är detta vidare som ett oblidt öde syntes vilja beröfva oss.

Det som redan kommit i dagen innehåller emellertid så många utflykter utöfver den strängaste sanningens område, en sådan massa af uppgifter, påståenden och insinuationer af ganska äfventyrlig beskaffenhet, att de, i fall de lyckades göra sig till trosartiklar hos allmänheten, svårligen skulle kunna undgå att inverka på utvecklingen af våra allmänna förhållanden. Vi skola icke försöka att i detalj upptaga de satser och framställningar som denne liflige och produktive författare under en följd af år strött omkring sig i den svenska pressen, ty dertill skulle fordras många böcker, men några af de oftast upprepade teserna synas oss förtjena en närmare granskning än någon af den öfriga pressen hittills velat egna dem, och det är af denna anledning som vi ansett oss böra uppgöra en liten moträkning.

Den första och märkligaste trosartikel åt hvilken denne författare söker bereda insteg, är den att den nu varande ministèren, såsom en fortsättning af den degeerska, representerar de liberala och framåtskridande grundsatserna, och att det är af denna anledning som den ådragit sig riksdagens gudlösa tillbakasättande och förföljelse. »Ministèren Adlercreutz», heter det i kaleidoskopet, »är en fortsättning af ministèren De Geer, roten och upphofvet till

representationsförändringen». Vi våga påstå att »ministèren Adlercreutz», i fall det finnes någon sådan — ty det har icke visat sig att h. ex. justitiestatsministern, ehuru han enligt grundlagen intager främsta rummet bland sina embetsbröder, i någon den ringaste mon gifvit sin prägel åt den närvarande konseljen — alldeles icke är någon fortsättning af den föregående konseljen, som genomförde representationsförändringen och dess förinnan genomfört flere andra stora samhällsreformer, äfven som den under en tid af stora politiska brytningar i norden hade den betydande förtjensten att afböja en halsbrytande krigspolitik. H. ex. hr justitiestatsministern inträdde, liksom general Abelin, i konseljen kort tid innan friherre De Geer lemnade den, men det har aldrig blifvit bekant att han med någon större grad af tillgifvenhet omfattat någon af de stora ledande grundsatserna som representerades af denna konselj, och han var, liksom nu varande chefen för sjöförsvarsdepartementet, en afgjord motståndare till den nu gällande riksdagsordningen. De båda konsultativa medlemmar som från den förra statsrådssammansättningen öfvergingo i den närvarande hafva troligen icke anspråk på att inom den samma utöfva något bestämmande inflytande; den ena af dem inträdde först mot slutet af den degeerska perioden, och den andra, som nu i tolf år innehaft sitt embete, har aldrig, så vidt det kommit till vår kännedom, gjort sig till representant för några stora politiska idéer.

Den likgiltighet hvarmed Första kammaren säges betrakta »ministèren Adlercreutz» skall enligt Göteborgs-Postens kaleidoskopsförevisare hafva sin grund deri att »ganska många der ännu icke försonat sig med den nya riksdagsordningen».

Är det troligt att kammarens flertal är fientligt sinnadt mot denna grundlag, och om än så vore, är det möjligt att man derför skulle vilja hämnas på personer som voro reformens motståndare? Vi besvara med full trygghet båda frågorna nekande. Det är troligt att två eller tre personer i Första kammaren fortfara att anse förändringen mindre lycklig än den kunde hafva blifvit, men det är säkert att kammarens samtliga ledamöter med dessa få undantag äro belåtna med reformen, och man bör komma väl ihog att några af de större skånska godsegarne, på hvilka den ministerielt sinnade pressen envisas att vilja dikta allt möjligt och omöjligt ondt, voro bland representationsreformens varmaste anhängare.

För att gifva stöd åt detta barnsliga antagande har samma press äfven försökt att utmåla denna kammare såsom så utomordentligt aristokratisk, och den söker på denna grund gerna göra de ofrälse statsråden till martyrer. En skånsk »magnat» skall enligt Göteborgs-Postens korrespondent hafva yttrat att i den adlercreutziska ministèren »fins allt för litet blod». Vi betvifla att ett sådant yttrande blifvit fäldt, och säke t är det icke korrespondenten som i första hand fått emottaga förtroendet deraf: de tre ofrälse departementscheferna hafva samt och synnerligen slägtförbindelser, som kunna upphjelpa hvad som felas i deras egen börd och i detta afseende tillfredsställa äfven de barnsligaste anspråk. I figurlig bemärkelse är uttrycket tänkbart, och kanske icke alldeles oberättigadt; någon offentlig handling af den n. v. ministèren, som bevisar tillvaron af »blod» i denna mening, har icke kommit till vår kännedom.

Af de tre martyrerna för Första kammarens vrångsinne sätter förf. i Göteborgs-Posten statsrådet *Wærn* i första rummet. Det heter nemligen: »Vid finansministern låder, enligt Första kammarens uppfattning, tre fel: han har tillhört det stånd som ifrigast omfattade representationsreformen, han har representerat den stad som verkade mest för denna reform, och han är väl en i finanserna lärd man, men som blef konseljledamot utan att förut vara embetsman». Vi undra just på hvilken klass af läsare ett så befängdt påstående kan vara beräknadt; säkert icke på Göteborgs invånare, ty alla de som der med någon uppmärksamhet följa allmänna angelägenheter veta säkert mer än väl, att det var hr Wærn och »skåningarne» som under de första riksdagarne under den nya grundlagen ansågos leda kammarens majoritet, och vi skulle icke tro att det enskilda förhållandet mellan honom och dem blifvit i ringaste grad mindre vänligt och förtroligt sedan han tillträdde sin statsrådsbefattning. Vi medgifva villigt att hr Wærn icke varit lycklig med sina finansförslag; vid 1871 års riksdag omgjordes hela hans finans-

plan, och i år fick han bland annat af Första kammaren i fråga om de föreslagna skattenedsättningarne emot sig den icke obetydliga majoriteten af 67 mot 17, hvarföre det äfven en tid troddes att han skulle afträda. Ett sådant steg, som otvifvelaktigt skulle hafva kommit mycket olägligt, egde lyckligtvis icke rum; vi veta sannerligen icke hvem som skulle hafva kunnat intaga hans plats i den närvarande konseljsammansättningen. Men att någon, vare sig inom Första kammaren eller inom den andra, skulle hysa ovilja mot hr Wærn derför att man ansett sig böra afböja hans finansförslag, synes oss vara en uppenbar orimlighet; den frihet från allt rätthafveri hvarmed han fogar sig i riksdagens anordningar har tvärt om, skulle vi tro, ökat den välvilja och tillgifvenhet han genom sitt älskvärda och anspråkslösa väsende tillvunnit sig hos flertalet af folkets representanter.

Närmast i offrens led följer chefen för civildepartementet; han skall hafvaådragit sig Första kammarens misshag derför att han är för »ömtålig» och derför att han »vägrat att ingå i den konselj som skulle behagat Första kammaren». Om Göteborgs-Postens brefskrifvare, som företrädesvis synes hafva tagit Andra kammaren under sin upptuktelse, någon gång kommit att infinna sig i den första under det statsrådet *Bergström* der haft ordet, skulle han kanske hafva funnit att ingen af kronans rådgifvare der höres hellre, och vi tro icke att den ömtåligaste person i verlden skulle vara missbelåten med det bemötande statsrådet Bergström utan, så vidt vi kunna erinra oss, ett enda undantag der fått erfara. Om det oaktadt äfven han räknar sig bland martyrerna — och Göteborgs-Postens kronikör bör veta den saken långt bättre än vi — så är det utan tvifvel mindre för egen del än för kamraternas, i följd af den verldsberömda solidariteten.

Sist i ordningen bland de oskyldigt förföljde kommer hr statsrådet *Wennerberg*. »Med den samma (Första kammaren) har ecklesiastikministern ohjelpligt stött sig genom uttalanden — om jag ej irrar mig i fattigvårdsfrågan — hvilka för sin allt för långt sträckta menniskokärlek väckte fasa». Kaleidoskopisten irrar sig här på mångdubbelt sätt. Bland alla de blandade känslor hr ecklesiastikministern yttranden i kamrarne väckt är säkert *fasa* den allra sista, ej heller har det af riksdagsprotokollen blifvit bekant att han tagit något betydande steg i menniskokärlek. På fattigvårdsfrågans behandling utöfvade hans öfvertygelse icke det ringaste inflytande, ty det var riksdagens eget författningsförslag som regeringen framlade, och de få formella förändringar deri som regeringen vidtagit hade åtminstone ingen ting med menniskokärleken att göra. Ej heller är det sant att någon ohjelplig »stötthet» existerar, och om korrespondenten i Göteborgs-Posten hade hade varit närvarande då en af kammarens äldsta ledamöter lyckönskade hr statsrådet till den förtjusning hans genialiska sånger för ett par årtionden sedan uppväckte kring land och rike, skulle han hafva funnit denna beundran alldeles oemotsagd. Men då samma talare, icke mot hr statsrådet utan mot riksdagen, anmärkte att författningen hade en nog kommunistisk prägel, och hr ecklesiastikministern derpå svarade att *han* icke skulle kunna framlägga en författning i hvilken det icke funnes kommunism, efter som kommunismen, rätt fattad och renad från vanställande tillsatser, vore sjelfva kristendomens kärna, så väckte visserligen detta från statsrådsplatserna nya språk någon förvåning, en känsla som dock icke har någon slägtskap med förskräckelsen. Hans öfriga yttranden i båda kamrarne hafva frambragt ett må hända mindre hjert men i grunden enahanda intryck, och om de någon gång väckt ett annat, så måste det vara hos hans embetsbröder. En af riksdagens mest betydande män fälde en gång om denne kronans rådgifvare ett uttryck, som blifvit ofta citeradt: Statsrådet Wennerberg talar väl, men det är olyckligt att han icke alltid förmår bedöma när han skall tala eller tiga, samt hvad som bör yttras eller icke yttras. Deri ligger hela hans karakteristik. Han har hittills icke haft tillfälle att framlägga några egna åsigter i maktpåliggande ämnen, åtminstone inga på hvilka riksdagen blifvit klok, men han talar gerna om den effekt hans tal frambragt, en egenhet som kan hända förskrifver sig från den tid då han för sina musikaliskt-lyriska kompositioner uppbars så högt af pressen, att nästan hvarje hans resa mellan Lidköping och Skara registrerades såsom en riksvigtig tilldragelse. Denna *prestige* hos dagblads-

pressen, ända ned till gyckeltidningarna, har hr statsrådet allt sedan haft lyckan att bibehålla, i fall det eljest är någon lycka.

Den andra trosartikeln, som nu för visst den hundrade gången upprepas, fastän nästan lika många gånger vederlagd, är att 1872 års riksdag, det vill säga dess Andra kammare, haft för afsigt att störta ministèren, och att minan för att spränga den i luften anlades i konstitutionsutskottet. Andra kammaren har för vana att insätta sina mest betydande ledamöter i statsutskottet, och vi hafva hört en af dess majoritets ledare öppet beklaga att man ansåg sig tvungen att i konstitutionsutskottet upptaga personer af ganska ringa politiskt omdöme och erfarenhet. Utskottet framstälde på grund af lotteriet med den förseglade sedeln en anmärkning mot konungens rådgifvare enligt § 107 R.-F. för utfärdandet af kungörelsen om inskränkning i rekrutåldern, och samtliga medlemmarne från Första kammaren reserverade sig, icke derför att de funno kungörelsen lämplig, ty det visade sig vid diskussionen öfver dechargebetänkandet att denna regeringshandling strängt ogillades af flere talare, utan derför att de ansågo den icke falla under någon af de kategorier som i den nyss nämda grundlagsparagrafen finnas uppräknade, och detta är, såsom vi förut haft tillfälle att visa, äfven vår egen mening om saken. Men anmärkningar hafva mer än en gång varit af konstitutionsutskottet framstälda mot kronans rådgifvare, och sist mot den degeerska ministèren, utan att presman derför upprört himmel och jord; dessa regeringar hade icke den lyckan att bäras på skuldrorna af hängifna publicistiska vänner, och intet vatikanskt möte hade utropat deras ofelbarhet. För öfrigt framgår så väl af formen för utskottets memorial som af diskussionen deröfver i Andra kammaren, att man icke önskade en skrifvelse om rådgifvarnes aflägsnande, utan tvärt om lades från flera håll vigt derpå att anmärkningen endast skulle gälla som en varning mot upprepandet af sådana regeringshandlingar som den ifrågavarande. Göteborgs-Postens korrespondent upprepar äfven denna gång den gamla osanningen att i konstitutionsutskottet skulle hafva varit fråga om att tillvägabringa ett riksrättsåtal, och den väl underrättade kronikören anser sig veta att planen strandade blott på en eller högst två ledamöters från Andra kammaren motstånd. Äran af uppfinningen, tydligen anlagd på att fullända kanoniseringsakten, tillkommer, så vidt det är oss bekant, odelad Göteborgs-Posten, ehuru äfven några af själsförvandterna upprepat den eländiga fabeln. Vi hafva anspråk på att veta något om den saken, och vi anse oss af ingen granlagenhet förhindrade att förklara, att den enda gång ordet riksrätt nämdes i utskottet var det af en ledamot från Första kammaren, som visade att om kungörelsen angående rekrutåldern skulle kunna föranleda en konstitutionel åtgärd, så vore det enligt § 106 R.-F. men icke efter § 107. Från Andra kammarens sida erkändes allmänt orimligheten af ett riksrättsåtal.

När man efter hörsagor berättar hvad som föregår inom utskotten, med afsigt att *ex nobili officio* åstadkomma vissa politiska effekter, händer det att argumentationen stundom blir litet besynnerlig. Hvad Göteborgs-Posten talar om anteckningarna vid läsningen af statsrådsprotokollen är lika högt färglagdt som allt det öfriga. Sådana anteckningar ske i stor mängd vid hvarje riksdag, och de bevisa ingen ting annat än att en eller annan ledamot önskar få en sak något fullständigare utredd. Vi våga påstå att antalet af anteckningar vid den sista riksdagen var mindre men icke större än vid föregående tillfällen, och detta kom sannolikt deraf att Andra kammarens män ansågo sig hafva nog med den sak som genom den förseglade sedeln inflöt i utskottsmemorialet. Såsom ett särdeles bevis på utskottets kittslighet anför författaren i Göteborgs-Posten att det »infordrade» en reseberättelse, afgifven af hr G. Svederus, hvilken på egen begäran blifvit af kongl. maj:t hugnad med ett penningeunderstöd för att i några främmande länder studera socialismen och Internationale. Göteborgs-Postens framställning af denna sak är en väfnad af de äfventyrligaste fantasier, och det är ett lika löjligt som eländigt påhitt, att någon skulle hafva anmärkt något mot hr Svederi uppfattning af internationalen, eller yttrat att den samma »obestridligen hade en framtid». Om det ock väckte någon förvåning att kongl. maj:t just utsett denne man för att taga reda på de hotande arbetarerörelserna, så var förklaringen snart funnen, och ingen afundades den åldrige litteratören den lilla sub-

ventionen, ehuru några trodde att den lämpligare kunnat anvisas såsom en gratifikation. Om vi ej misstaga oss, begärdes berättelsen under hand men blef icke officielt infordrad, liksom händelsen var med den berättelse som lektor Norrby ingifvit rörande sin, äfvenledes på statsanslag, företagna resa för att bereda religionsvård åt svenskt tjenstefolk i Tyskland. Båda berättelserna lästes af många ledamöter och gåfvo anledning till åtskilliga enskilda samtal, i synnerhet den senare, men voro alldeles icke föremål för diskussion. Äfven vi hafva tagit någon kännedom om deras innehåll, hvilket för öfrigt står hvem som helst öppet. Hvad sjelfva anslagsutdelningen angår, så väckte den som kom hr Norrby till godo större ogillande än den som beviljades hr Svederus, och om icke Göteborgs-Postens korrespondents öron i utskottets väggar den gången varit kortare än vanligt, kunde han kanske hafva erfarit att de som starkast togo ecklesiastikministern i försvar voro personer hvilka eljest i dagbladspressen utpekas såsom hans bittraste och ondskefullaste vedersakare.

En annan trosartikel, som blifvit med mycken ihärdighet inpräglad af de ministeriella bladen, är den totala omöjligheten att sammansätta en anständig konselj af andra personer än dem som nu sitta vid rådsbordet. Då vi icke hafva den ringaste åtrå att se dem derifrån utträngda, kunna vi kanske se den saken något lugnt, och vi skulle nödgas beklaga vårt samhälles brist på intelligens och fosterlandskärlek, om det verkligen i hela landet icke funnes tio män dugliga och äfven villiga, om så behöfdes, att fylla deras platser. Om deras verldsberömda solidaritet har blifvit så mycket yttradt att derom föga är att tillägga, men det är icke alldeles ovigtigt att allmänheten gör sig väl reda för hvad som menas med politisk solidaritet. Om några okynniga skolgossar vägra att uppgifva hvem som slagit sönder en fönsterruta, så är detta visserligen en solidaritet, och dertill en från deras ståndpunkt ganska aktningsvärd, men icke en politisk solidaritet eller någon som väcker vuxna menniskors beundran. Den närvarande konseljen har ådagalagt en ganska ridderlig *esprit de corps:* den ville stå eller falla till samman, men icke för grundsatsernas utan för personernas skull; någon solidaritet i afseende på principer står knappast att upptäcka. Den skulle ligga deri att de alla till samman förenat sig om en framställning till riksdagen i afseende på försvarsfrågan, men icke om hvilken, och de understödde hvad helst chefen för landtförsvarsdepartementet föreslog, så länge detta embete innehades af general Abelin. Efter hans afgång understöddes en framställning af den närvarande krigsministern, som gaf företrädaren en ganska känbar dementi, och om det bekräftar sig att statsrådet Weidenhielm är färdig att till nästa riksdag afgifva ett förslag till indelningsverkets afskaffande, utan att hans embetsbröder deraf funnit sig förhindrade att med honom qvarsitta vid rådsbordet, så visar ju en sådan sak bättre än allt annat beskaffenheten af denna högt beprisade solidaritet. Kaleidoskopisten i Göteborgs-Posten, som säges vara i särdeles hög grad gynnad med några bland statsrådens personliga förtroende, kan mycket lätt upplysa oss, om det eger någon grund, hvad som allmänt uppgifvits, att den bekanta strofen i trontalet vid slutet af 1871 års lagtima riksdag, angående sammankallandet af en urtima, blifvit tillsatt på grund af en del statsråds särskilda framställning till konungen, sedan talet utan denna strof redan blifvit tryckt, och att redaktionsförändringen för de öfriga var en fullständig öfverraskning. Om så är, så kan man säga att deras solidaritet är af en ganska egen beskaffenhet. Lika så voro i en så vigtig civil angelägenhet som kommunernas rätt att skuldsätta sig eller ingå borgensförbindelser för industriella ändamål rösterna i konseljen så jemt delade att det var konungen personligt som fälde utslaget. Äfven detta bevisar icke stor solidaritet i grundsatser. Men styrkan af de personliga banden är obestridlig. När en af våra förnämsta diplomater hemkallades för att öfvertalas att efter afl. grefve C. Wachtmeister öfvertaga utrikesministèren, och dertill förklarade sig villig med det vilkor att general Abelin och en till skulle afgå, så förklarade man sig dertill ovillig, och ehuru det var klart för det dimmigaste förnuft att efter hvad som inträffat krigsministern icke kunde stanna vid sitt embete, måste någon utväg upptänkas, hvarigenom riksdagen skulle få orätt i formen, och så begärdes det bekanta läkarebetyget, som återfinnes i Första kammarens

protokoll för den 16 januari, hvars sorgfälligt afvägda ordalag tilldragit sig en så utomordentlig uppmärksamhet. Det hade hvarken skadat general Abelins eller de öfrigå statsrådens anseende, om han fått nedlägga sin befattning när de öfriga återtogo sina; man hade då undvikit en tom demonstration, som gjorde intryck på ingen utom på dem som deri voro deltagare.

Kaleidoskopsförfattaren säger att »katastrofen», d. v. s. ministèrens störtande »inhiberades från ena hållet just derföre att den ansågs svag och behöfde understödjas gent emot en mot henne mera afvogt sinnad majoritet i Andra kammaren, *hvilken på intet vilkor borde fatta den föreställningen att utan biträde från Första kammaren kunna krossa ministèren*». När ingen katastrof var påtänkt, så behöfde den icke heller inhiberas, och om, såsom vi tro vara fallet, ministèren i Första kammaren icke har några varmare sympatier, eller om icke ens flertalet af denna kammare finner den oersättlig men på samma gång anser såsom sitt konstitutionella åliggande att i hvad på den ankommer möjliggöra regeringens handhafvande, utan att inlåta sig i partiintriger, så borde väl denna kammare hafva funnit bäst förenligt med sitt intresse att låta Andra kammaren sköta grofarbetet och sjelf två sina händer. Vi hafva hört denna åsigt uttalas af inflytelserika ledamöter inom Första kammaren, och vi tro att den varit delad af ganska många. Sannare än någon annan har professor Ribbing karakteriserat regeringens ställning till båda kamrarne, då han i talet till sina valmän i Upsala sade: »regeringen sitter der, emedan ingen har bedt henne gå sin väg». Det är icke heller någon nödvändighet att hon skall gå, så länge riksdagen tager de egentliga politiska frågorna i sina egna händer och öfverlåter åt kongl maj:t att verkställa besluten. »Riksdagen», yttrade nyligen en författare i *Stockholms Dagblad*, »har på det hela taget gått sin väg framåt, såsom om regeringen icke funnes, och regeringen å sin sida har *laissé faire*, låtit sakerna gå sin gång, utan att egentligen blanda sig i öfverläggningarna». Ett sådant tillstånd är icke vårt politiska ideal, men det kan för någon tid existera, då inga stora saker stå på dagordningen. Lyckligtvis inger konungens helsa för ögonblicket mindre bekymmer, och riksdagen kan må hända utan allt för stora äfventyr ännu ett eller annat år låta det närvarande systemet fortfara, för egen del besluta en eller annan reform och lemna verkställigheten åt regeringen.

Det är säkert ingen fara för att riksdagen skulle än en gång göra sig till regerande i samma mening som under frihetstiden, genom att taga befordringarna till statens embeten, fördelandet af understöden åt industrien och den högsta domsrätten i sina egna händer. Det vore godt om regeringen toge ett större initiativ, d. v. s. gjorde sig till en verksammare tolk af hvad som rörer sig inom den mest upplysta delen af folkrepresentationen, men alldeles nödvändigt är det icke. Situationen är icke heller sådan att en viss klass af ärenden är mogen för slutbehandling i den närmaste framtiden; när detta blir förhållandet komma nog män att framstå såsom sjelfskrifne för deras genomförande. Den politiska slappheten, i följd af hvilken personer tillåtas att qvarsitta vid styret utan att i någon högre grad ega folkets förtroende eller hängifvenhet, är icke något uteslutande kännetecken på våra förhållanden utan snarare ett karaktersdrag för vår tid i allmänhet. Se på Frankrike; detta lifliga folk fördrager i detta ögonblick sin regering snarare än det understödjer den. Japan gör ett undantag, och möjligen Portugal, men knappast något annat europeiskt land. I en konservativ engelsk tidskrift yttrades nyss före slutet af parlamentssessionen: »Att ministèren förmår ännu hålla sin illa skamfilade farkost flott efter så många motgångar, är ett bevis på att den politiska ställningen är exceptionel. Kabinettet har ingen förmåga att bedöma sinnesstämningen hos sina nominella understödjare och finner sig ofta plötsligt och oväntadt öfvergifvet. Och ändå behålla styresmännen sina platser så länge de kunna, obekymrade om den ringa sympati med hvilken de betraktas; att detta är möjligt beror icke på dem sjelfva utan på andra. Oppositionen har såsom bekant ingen längtan efter taburetterna, ansätter icke ministèren utan öfverlåter åt denna göromålet att förstöra sig sjelf, hvilket de, i betraktande af den styrka de egde när de kommo till makten, knappast kunde utföra hastigare än de gjort. Men det sätt hvarpå det liberala partiet bevisar sitt missnöje, genom plötsliga ryck af upproriskhet men

utan någon stadgad plan att öfverändakasta regeringen, det är det egna för den närvarande ställningen».

Detta omdöme saknar icke all tillämplighet på våra egna förhållanden, såsom de gestaltade sig under den förflutna riksdagen. Hvad som skall komma, veta vi naturligtvis icke, dock taga vi för gifvet att det icke blir regeringspartiet som vinner förstärkning genom de nu pågående valen. All ting kan gå lika väl för det, efter som regeringen sjelf synes mera böjd att utgöra en *clique* än ett parti, men detta är ju hennes ensak, och hennes medlemmar känna bäst sjelfva hvar de kunna med bästa framgång söka sitt stöd och sin styrka. Det är ej detta som vi tadla, men deremot kunna vi icke undertrycka en anmärkning, som ofta sväfvat oss på tungan. Vi tala icke om bristen på initiativ eller på storartade reformplaner, ty alla år äro icke reformår, men för regeringens eget anseende är det vigtigt att hon genom sitt sätt att uppträda kommenderar respekt, äfven der hon ej kan påräkna att vinna bifall. Den nu varande konseljen älskar nog mycket att använda små medel för vinnande af små ändamål, och det fattas öppenhet der full öppenhet skulle vara på sitt ställe. H. ex. hr justitiestatsministern hade utan tvifvel haft rätt att vägra allt svar på hr Sven Nilssons interpellation, huru vida uttalandet i trontalet den 20 maj 1871 om den urtima riksdagen var beslutadt i konseljen, men han valde i stället att afgifva ett slags förklaring, hvilken man har mycket svårt att bringa i full öfverensstämmelse med den ofvan uttalade omtryckningen af trontalet. Omständigheterna vid ministerkrisen och general Abelins afsked voro af liknande beskaffenhet, beräknade på att framkalla en verkan som uteblef. Samma rådgifvare anföll under den urtima riksdagen med mycken bitterhet en för tillfället frånvarande ledamot af Första kammaren, för några mycket fogliga anmärkningar mot regeringens arméförslag, framslungande den beskyllningen att han och hans kamrater, genom den bekanta reservationen af de fem, velat uppgräfva en klyfta mellan regeringen och representationen. Samma uttryck användes samtidigt nästan ordagrant af *Aftonbladet* i fråga om de fem reservanterna, ehuru det nu mera är ganska väl bekant att sjelfva regeringen riksdagen förut ansåg denna reservation, äfven om den icke skulle hafva tillkommit på ministèrens speciella begäran, såsom en ganska god räddningsplanka, i händelse general Abelins första förslag skulle blifva afslaget. Men på hösten hade modet stigit, och den regeringsvänliga pressen kunde icke nog öfvermodigt behandla denna reservation, om hvilken ett af statsråden några månader förut öppet yttrat, att det icke vore någon nöd om den blefve antagen. Vi erinra oss en i sig sjelf obetydlig sak, hvilken emellertid är ett medelgodt prof på ministèrens sätt att gå till väga. En officer vid ett af gardesregementena önskade gifta sig med sin brorsdotter, och då detta icke efter svensk lag kunde ske, erhöll han sex månaders tjenstledighet, gjorde sig till annan stats undersåte, ingick utrikes äktenskapet och inträdde efter tjenstledighetens utgång åter i sin befattning. Om saken sjelf hafva vi ingen ting att säga: är opinionen stämd för lämpligheten af sådana äktenskap, böra de väl också tillåtas, men det bör då ske genom lag, icke genom undantag från lag, och det förundrade mer än en, att h. ex. justitiestatsministern, som anses vara så strikt i andeliga ting, icke till följande riksdag inlemnade kunglig proposition om borttagandet ur giftermålsbalken af förbudet mot äktenskap i det ifrågavarande skyldskapsledet.

Vi hafva anfört dessa få exempel, som kunde förökas med många flere, för att ådagalägga hvad vi mena med användandet af små medel för vinnandet af små ändamål. Vi hafva nu blott en sak att tillägga, men den är icke utan sin vigt. Om herrar statsråd anse sig trängda och förnärmade af riksdagen — och åtskilliga enskilda utlåtanden i denna väg, särdeles hvad Första kammaren beträffar, hafva vunnit en viss ryktbarhet — så är det deras rätt och pligt att vädja till folket genom nya val, för att erfara dess tänkesätt; i alla andra förhållanden äro klagomålen öfver riksdagen obehöriga, liksom de alltid äro föga välbetänkta. De nitiska vännerna i pressen hafva icke förbättrat saken, och det skulle kanske icke skada, om de högt uppsatte embetsmännen utöfvade någon liten del af det inflytande de anses i rikt mått ega, för att stäfja de allt för nitiska vännernas ifver. Om det är någon sådan anledning som beröfvat oss fortsättningen af Göteborgs-Postens vidräkning, skulle vi känna sak-

naden af de uteblifna uppenbarelserna mindre tung och anse att en rätt förnuftig åtgärd blifvit vidtagen.

Föregående sidor voro redan uppsatta för tryck, när vi här om dagen, efter just två månaders mellantid, mottogo en fortsättning af kaleidoskopet, *Återblick och Vidräkning* II, och vi skynda derföre att erkänna det svåra misstag vi begått i närmast ofvanstående rader. Ett författareskap af denna art kan kanske endast den läsande allmänheten sjelf döma till döden, och dess dom är ännu icke fallen; alltså måste det fortfara någon tid ännu, äfven om effekten deraf är förbi. Liksom den förra artikeln bröt stafven öfver konstitutionsutskottet, så har denna tagit statsutskottet om hand. Författaren bemödar sig att visa, att sjelfva den frikostighet i anslagsväg som utskottet ådagalade var en ondskefull tillställning å ledamöternas från Andra kammaren sida, på det att »landtmannaministèren» skulle hafva fullt upp med penningar när den skulle komma till makten. Med sådana skriftställare kan man icke diskutera, och vi hafva derföre ingen skyldighet att vidare följa honom. *Alas, poor Yorick!* Han var född till något bättre, och ännu skymta i vissa af hans uppsatser från några sparsamma gnistor af qvickhet och humor. Men olyckligtvis för en af naturen så begåfvad penna, har det blifvit en monomani eller ett betingsarbete, vi veta ej hvilketdera, att kasta smuts på kamrarne för att förherliga »ministèren Adlercreutz», hvilken hans själs öga oaflåtligt skådar omgifven af fiender, som med infernalisk ihärdighet arbeta på dess störtande, och det är icke värdt att professor Ribbing och hela verlden för öfrigt försöka säga honom något annat.

En representation kan begå misstag, och hvilken af kamrarne som dertill gör sig skyldig må med all möjlig stränghet efterhållas af pressen. Men här är något annat än kritik öfver beslut, en allt för genomskinlig afsigt att genom oupphörligt förtal småningom undergräfva det förtroende hvarmed svenska folket betraktar sin representativa församling. Derföre utmålas Första kammaren såsom en afskyvärd samling af magnater, aristokrater och byråkrater, fulla af hätskhet mot den folkvänliga och frisinnade »ministèren Adlercreutz», och Andra Kammarens män, med sparsamma undantag för några enstaka embetsmän samt en och annan personlig vän bland radikalerna, såsom glupande ulfvar, hvilka i alla sina handlingar endast ledas af den skändligaste egennytta, och hvilkas vrånga sinne icke tänker på annat än att »störta ministèren.»

Denna ihärdiga agitation mot folkrepresentationen, och till fördel för en konselj som inom denna representation hvarken har eller vill hafva några varmare vänner, är ett tidens tecken, som icke bör alldeles förbigås, ty Göteborgs-Postens kaleidoskopist är icke ensam derom utan understödes deri af tidningar, som fordom ansetts och kanske ännu anse sig sjelfva representera frisinnade öfvertygelser. Vill man störta, icke ett riksdagsparti utan sjelfva författningen, då är en sådan agitation rätta vägen; kan folket genom ihärdiga inpräglingar öfvertygas att institutionerna icke verka såsom de böra, då är den stund icke aflägsen då folket skall vilja kasta institutionerna ifrån sig. Att 1866 års riksdagsordning har sina luckor och brister, må icke förnekas låtom oss då arbeta på deras afhjelpande. Men det är ej denna konstitutionella väg som våra samtida äro böjde att beträda; de bemöda sig i stället om att förhatliggöra de samhällsklasser ur hvilka hvardera kammaren hemtar sina ledamöter. Att allmogeklassen skulle blifva öfvermäktig i den ena, var lätt att förutse, men det är ej med hetsjagter, öfverdrifter och rena osanningar som man motarbetar dess skadliga ensidigheter, hvilka beklagligt nog, men på ett fullkomligt naturligt sätt, vilja göra sig gällande, och bästa sättet att göra Första kammarens helsosamma inflytande mot dessa ensidigheter maktlöst är att utskrika den såsom folk- och frihetsfientlig. På sådana bearbetningar vinner endast enväldet eller revolutionen.

Reformarbetet i Japan.

Intet utomeuropeiskt land tilldrager sig i detta ögonblick så liflig uppmärksamhet som det stora örike hvilket utgör den yttersta östra gränsposten för den asiatiska kontinenten, liksom England utgör den yttersta vestra gränsposten för den europeiska. Likheterna för öfrigt äro slående; naturförhållandena äro väsentligen öfverensstämmande, ehuru Japan har 10 till 15 graders sydligare läge, och den politiska ställningen visar all den parallelism som eger rum mellan Englands närvarande utveckling och dess historia under tolfte och trettonde seklen, feodalismens, klostrens, gillenas, lifegenskapens och riddareväsendets tidehvarf. En mängd andra likheter skulle kunna uppräknas, ländernas naturliga bördighet och folkens rikedom, tillgifvenheten för fädrens seder i det längsta, men den beslutsamma konseqvensen att fortsätta förändringarnas bana sedan den en gång blifvit beträdd, den höga patriotismen och den starka motviljan för främmande seder, den afgjordt praktiska riktningen i folklynnet och den djupa aktningen för lagen, som bevarat båda rikena för våldsamma omstörtningar.

Vi skola icke här upprepa den välbekanta och sorgliga sagan om de händelser som inom mindre än ett århundrade förvandlade japanerna, från det välvilliga och gästfria folk de voro vid sin första beröring med européerna, till det strängt slutna, mot främlingar grymma och frånstötande slägte de visade sig mot de vesterländingar som i våra egna dagar nalkades deras aflägsna kuster. Endast så mycket må erinras, att det icke är första gången deras regering sökt att träda i beröring med vestern. Sedan jesuitmissionären Xaver i medlet af femtonhundratalet infört kristendomen i Japan med den framgång att redan tio år derefter räknade den nya religionen 200,000 bekännare, med 250 kyrkor och 13 katolska prestseminarier, skickades till påfven Gregorius XIII tre infödda prinsar på en beskickning, hvars resa genom Spanien, Portugal och Italien var ett formligt triumftåg och om hvars festliga mottagning vid det påfliga hofvet finnas de mest vältaliga berättelser. Men i samma stund som kanonerna på Sant Angelo dånade sin välkomst åt de långväga sändebuden, hade en kungörelse utkommit i Japan, som landsförviste alla katolska missionärer, befalte att alla kors skulle nedrifvas och alla kyrkor jemnas med marken. Om förföljelserna mot de kristne i Nangasaki 1867, hafva vi sjelfva så nyligen och så omständligt berättat (i n:o 22 och 24 detta år), att vi icke behöfva vidare till dem återkomma. Men sedan dess hafva vi emellertid inhemtat att mikadon medgifvit de kristne en fullständig religionsfrihet, hvarjemte den amerikanska sekreteraren vid japanska legationen i Washington utgifvit en skrift kallad *The Japanese in America*, innehållande en sådan mängd af öfverraskande detaljer om det märkvärdiga öfolket, att den synts oss värd en närmare uppmärksamhet.

Å nyo har nemligen den japanska regeringen utsändt en beskickning till vesterlandet, men denna gång icke till påfven utan till den nordamerikanska republiken, hvarifrån ambassaden i dessa dagar begifvit sig till England. De japanska statsmännen veta rätt väl hvad tiden lider och söka icke längre i det vatikanska hofvet de krafter som regera verldens öde. En del af mr Lanman's bok är egnad åt den japanska ambassadens historia; den börjar ganska dramatiskt med skildringen af en bankettscen i mikados palats, hvilken furste nyligen trädt ut ur sin klosterlika enslighet, afkastat taikunens tyranni och i sina egna händer återtagit regeringens tyglar. Det torde roa våra läsare att höra de första raderna af denna pompösa beskrifning:

I november 1871 gaf hans majestät *Montsohito*, Japans kejsare, uti sitt palats Tokei en fest för ädlingarne i sitt rike och ställde till dem följande tal, som tolkades af *Noriuki Gah:*

»Efter omsorgsfulla studier och iakttagelser har jag blifvit genomträngd af den öfvertygelsen att de mäktigaste och mest upplysta folk i verlden äro de som mest bemödat sig att odla sina sinnen och sökt att utveckla sitt land på det mest fullständiga och tillfredsställande sätt. I denna öfvertygelse har jag känt det vara min dyra pligt såsom monark att leda mitt folk på en sådan väg på hvilken det må kunna uppnå en välgörande utveckling, och folkets pligt är att troget och endrägtigt bistå mig i mina bemödanden att ernå detta ändamål. Huru kan Japan eljest gå framåt

och intaga en oberoende ställning bland verldens nationer?»

Den österländska monarken talar ju såsom en fulländad yankee, och hans ambassadörer gifva honom icke efter i politisk vältalighet. En af dem, *Ito*, yttrade vid ett högtidligt tillfälle i San Francisco följande ord, som på ett tillräckligt tydligt sätt angifva ändamålet med beskickningen:

Afsigten med vår sändning är att beskåda och undersöka de särskilda mekaniska konster och vetenskaper som hjelpt edert land att uppnå den höga ställning det för närvarande intager bland verldens nationer. Vi komma för att studera källan till eder makt, på det vi, genom att visligt antaga edra bättre vägar, må sjelfva hädanefter blifva mäktigare. Vi behöfva edra arbetare för att lära vårt folk många ting, och ju mer våra beröringar tilltaga, desto mer komma vi att taga eder medverkan i anspråk. Vi skola arbeta på att för framtiden ställa Japan på samma fot med de länder hvilkas moderna civilisation vi för det närvarande tagit till vårt föredöme.

Huru förklara denna orientalernas plötsliga hänförelse för den stora transatlantiska republiken? Amerikanerna sjelfva äro i detta afseende icke tvifvelaktiga: de finna att det var den stora örlogsexpeditionen till Japan 1852 under commodore Perry som till kejsarriket medförde kristendom, civilisation, frihet, känsla af menniskovärde och alla öfriga odlingens välsignelser. Men Perry hade äfven något annat än dessa ideella skänker om bord på sina skepp, nemligen kanoner och kulor, och den då regerande taikunen var tillräckligt skarpsinnig för att inse, hvilket språk dessa fredspredikanter skulle komma att tala, om den af Perry medförda färdigredigerade traktaten icke genast blef antagen. En amerikansk författare, mr Hildreth, som utgifvit en unionens historia, erkänner ganska öppet, att ehuru commodore Perry's mission skulle anses fredlig, efter som presidenten icke eger rätt att förklara krig, så var den utrustad på ett sådant sätt som bättre än all ting annat borde göra intryck på japanerna, och Förenta Staternas egen minister i Japan yttrade vid den nyssnämda festligheten i San Francisco, att Perry's ridderliga tapperhet — *gallantry* — först nedstötte skiljemuren, samt att under hans auspicier vans det fotfäste hvarigenom landet sedan blifvit revolutioneradt.

Vi kunna hysa våra tvifvel ej mindre om oegennyttan af den stora moderna republikens plötsligen påkomna intresse för det gamla österländska väldet, än om klokheten af den framstegspolitik detta väldes regering omfattat på sina nya vänners inrådan, men först framtiden kan visa, huru vida förändringarna blifva varaktiga, och det tjenar till ingen ting att nu spekulera öfver den saken. Långt nyttigare och lärorikare är att med ledning af den japanska ambassadsekreterarens bok göra oss reda för anledningarna till den fredliga revolution som redan timat i Japan, och det är detta som vi nu skola företaga oss.

Japanerna tillägga alla som i rätt nedstigande led härstamma från *Isanami*, den siste af deras gudar som styrde landet och var stamfader till den ännu regerande kejserliga familjen, en öfvernaturlig makt och en oinskränkt myndighet öfver deras medmenniskor. På denna grund hvilar hela inrättningen af deras gamla statsskick. Mikado förenade i sin person både den borgerliga och den kyrkliga makten och var föremål för en nästan öfvermensklig vördnad. Under de 25 sekler som Japans tideböcker omfatta har kronan varit ärftlig inom en och samma familj. Man vet huru heliga dessa medlemmar ansågos: mikadon fick icke beröra jorden, utan om han ville flytta sig, måste det ske på andras skuldror; han kunde icke utsätta sin heliga person för den fria luften, och solen fick icke skina på hans hufvud; hans hår, skägg och naglar fingo icke afskäras för att bortkastas, utan denna nödvändiga del af vården om hans person utfördes i hemlighet under hans sömn, under skenet af ett slags tillåten tjufnad. I äldre tider måste han för rikets välfärd flere timmar om dagen sitta orörlig på sin tron, men sedan fann man att blotta kronan gjorde samma nytta, och dess innehafvare fick ostörd öfverlemna sig åt sin lätja eller sina nöjen. Tronföljden var icke inskränkt till männen, men stundom föranledde den blodiga krig, som erinra om striderna mellan de båda Rosorna i England, och som föranledde tillsättandet af en taikun eller öfvergeneral. I tolfte seklet föll en af dessa, efter att hafva besegrat några fiender, på den tanken att sjelf taga den verkställande makten i sina händer, och sålunda uppkom den dubla styrelse hvilken de först till öarne anlända européerna funno, och som fans der ända till revolutionen 1869. En

taikun stod i spetsen för feodalherrarne, Daimios, och innehade chefskapet i regeringen, på samma sätt som Pepin och Carl Martel styrde i Frankrike under Merovingernas sista regeringsår. Denna majordomo-befattning eröfrades af en simpel man, som sönderbröt en del af länsväsendet, kufvade feodalfurstarne och underkastade dem den mest förnedrande behandling, ehuru han tillät dem att till namnet gälla såsom nationens stora råd. Landet var på det hela väl styrdt, legitimiteten och ordningen bevarades, industrien och åkerbruket blomstrade, ehuru det icke fans något begrepp om frihet i modern mening och knappast om personliga rättigheter, ty fastän folkets lynne var mildt, voro lagar och straff drakoniska. Mikadons makt var en skugga, en adels- och krigarekast, gynnad med oerhörda rättigheter, beherskade hela samhället, och öfver det hela förde taikunen, pretorianchefen, sin jernspira. Sådant var tillståndet när landet först besöktes af européer, sådant ännu i början af 1850-talet, när de första handelsfördragen afslötos med civiliserade länder. Och hurudant är det nu? Låtom oss höra huru det skildras af amerikanska ministen i Japan, *De Long*, i det tal hvarmed han vid ett festligt tillfälle inledde en skål för den japanska beskickningen.

Hvad se vi i dag?

Under hans kejserliga majestät Tennons visa styrelse se vi ett folk af mer än trettio millioner marschera med stormsteg på den väg som förer till likställighet med främmande stater.

Hans majestäts af upplysning och fördomsfrihet utmärkta regering skall i oförgätliga drag inskrifva sitt namn i häfderna. Det behöfver blott tilläggas att i detta ädla och exempellösa reformarbete finner hans majestät det skickligaste och verksammaste understöd i de ädla riksministrarnes råd, af hvilka det är vår ära och lycka att hafva fått möta och hedra några i vårt land.

Den ofantliga förändringen i våra förhållanden såsom de voro till hvad de äro är så plötslig, så underbar och så fullständig att tanken svindlar dervid.

Tillåten mig att erinra om några betydelsefulla milstenar på den reformens väg hvarpå detta stora folk nu vandrar. Den japanska regeringen har blifvit koncentrerad genom afskaffandet af daimios dominat, hvarigenom riket blifvit från ett antal jemförelsevis sjelfständiga furstendömen förenadt till en stor statskropp af öfver 30 millioner menniskor, med mer än två millioner som äro födde till krigareyrket, män hvilkas tapperhet ingen af dem som känner dem betviflar, och som hastigt uniformeras, öfvas och beväpnas under ledning af de skickligaste främmande officerare.

För endast få dagar sedan höll h. maj:t revy med en flotta af 10 ångkrigsskepp, inbegripande två starka pansarfartyg, och om några dagar kommer en eskader af tre h. maj:ts krigsskepp att företaga en verldsomsegling.

En jernväg i full trafikordning från Jeddo till Jokohama förde dessa herrar, våra ädla gäster, det första skedet af deras resa. Telegraflinier, som betjenas af infödda japaner, äro i full verksamhet och många nya under anläggning; fyrtorn och fyrskepp lagda på alla erforderliga punkter af den japanska kusten, hvarest väl hållna fyrar leda och välkomna våra fartyg i full säkerhet till deras hamnar; ett kejserligt mynt, anlagdt efter alla nutidens fordringar, har präglat millioner dollar i guld och silfver och är allt jemt i full verksamhet; en torrdocka är bygd, i hvilken för få dagar sedan en af våra största örlogsmän, flaggskeppet Colorado, dockades med alla sina kanoner i position, och omfattande reparationer utfördes på dess botten.

Hundratal af Japans unga ädlingar uppfostras i vårt land och i Europa. En talrikt besökt akademi är inrättad i Jeddo, under ledning af en amerikansk rektor, biträdd af amerikanska och europeiska professorer. Enskilda skolor, som förestås af utländingar, finnas i stort antal öfver allt i hela riket, och med mig komma fem japanska damer för att söka främmande bildning och med sin ankomst gifva löfte om den ädlaste reform.

Sålunda skulle jag kunna fortsätta i oändlighet, men det är icke behöfligt i sigte af den enda stora företeelse som här i afton möter oss ansigte mot ansigte, närvaron af denna ädla rad af kronans dignitärer, som representera icke endast alla regeringsdepartement utan sjelfva tronens värdighet, en tron som så att säga ännu i går var en af de mest afstängda och hemlighetsfulla på jorden.

Hvem af eder, mina herrar, kan undgå att i denna företeelse skåda förelöparen till ännu större händelser, som skola i en nära framtid lyfta Japan i jemnhöjd med de mest framskridna länder i verlden? Vi äro stolte öfver det förflutna, stolte öfver det närvarande och fulle af tillförsigt till framtiden. Uti denna känsla är jag viss att hela det amerikanska folkets hjerta skall springa högt upp för att välkomna de ädla sändebuden från vårt brödrafolk.

Vi hafva icke kunnat neka oss nöjet att något vidlyftigare citera detta praktstycke af amerikansk vältalighet. Det är icke många furstar som blifva så artigt behandlade, och ett elegantare hofspråk torde vara svårt att tala till och med i Europa. Men så är det icke många länder i verlden der hvad som specielt kan kallas »den nordamerikanska civilisationen» blifvit beredvilligare mottagen och famnen vänligare

öppnad för allt hvad *yankee* heter. Vi veta icke för huru många millioner amerikanska varor konsumeras på de japanska öarne, men det måste icke vara någon obetydlighet. Likaledes hafva amerikanska ingeniörer och maskinister en ständigt öppen marknad för sig i detta nyvaknade samhälle, och af de sextonhundra unga män som i regeringens skolor i Jeddo mottaga vesterländsk uppfostran stå tre fjerdedelar under amerikanska lärare; ensamt vid den förutnämda akademien finnas mer än tjugo amerikanska professorer, och sjelfva chefen är en yankee.

En man af samma nationalitet bestrider den högsta befattning som en främling kan innehafva i Japan, nemligen »kejserlig rådgifvare», hvilken det tillkommer att uppgöra lagförslag för riket; fyra af hans landsmän bilda en vetenskaplig kommission för utvecklingen af åkerbruk, bergväsende och slöjder, och en annan har fått uppdrag att ordna statens finansförhållanden efter det nordamerikanska systemet. Vi böra dock tillägga att infödingarne värdigt bereda sig att efter hand fylla platserna efter främlingarne; af de 1,800 personer som hafva sysselsättning vid den ofvannämda skeppsdockan äro mer än tre fjerdedelar japaner; de utgöra massan af arbetare på skeppsvarfven och vid jernvägarne, och under fyra år hafva omkring ett tusen intelligenta japanska ynglingar blifvit sända utrikes för att studera språk, lagar, förvaltningskonst, vetenskaper och yrken, i ändamål att efter hemkomsten förändra allt detta efter vesterländska mönster.

Ännu för tre år sedan drömde mikadon i klosterlik ensamhet bort sitt onyttiga lif, omgifven af sina tolf långhåriga hustrur och ett hof af opraktiska litteratörer, under det att taikunen utöfvade all den verksamhet som fordrade kunskaper och statsmanskap. Genom en underbar väckelse vaknade han på en gång upp ur sin slummer, afskaffade taikunskapet, utplånade länsväsendet och tog hela regeringen i sina egna händer. En sådan man måste naturligtvis hafva fullt att göra, och om vi skola tro en berättelse i *Japan Herald* om kejsarens lefnadssätt, lärer väl knappast någon nu lefvande furste kunna mäta sig med honom i arbetsamhet, om icke möjligen medlemmarne af den tyska kejsarfamiljen. Han börjar sin dag tidigt med tre timmars studium af den japanska litteraturen, egnar derefter ett par timmar åt den europeiska och läser om aftnarne de kinesiska klassikerna. Midt på dagen arbetar han med sina ministrar, gör derefter utflykter i staden och dess närmaste omgifningar, ofta nog *incognito*, och slutar sin dag med lärorika samqväm, till hvilka alla hans undersåtar som förvärfvat sig någon högre bildning hafva tillträde. Man hoppas att han skall efter hand bortlägga sina förfäders drägt, och han har redan börjat begagna europeiska stöflar såsom en förberedelse till den resa han snart ämnar företaga i Europa och Amerika. Större delen af de högre klasserna begagnar redan nu europeiska drägter. Förr omgafs mikadon uteslutande af qvinlig betjening, men den nu varande Tenno låter ensamt uppassa sig af män. Han är ovanligt intelligent, och i sjelfva hans växt och kroppshöjd finner den undersåtliga tillgifvenheten något som öfvergår måttet för vanliga dödlige. Lyckliga furste, lyckliga land!

Vi säga detta utan att i ringaste mon förbise de faror som hota både regering och folk midt under den hastiga fortgången på reformernas väg. Den stora konsten i all samhällsförbättring är icke att angifva sjelfva riktningen som bör tagas, ty derom blir man lätt ense, men det tempo i hvilken den nya vägen bör beträdas, för att icke lemna anledning till reaktion, en företeelse som står i närmaste öfverensstämmelse med sådana återfall af sjukdom som äro följder af ett allt för hastigt afbrott i sjukdomens utveckling. Frågan är, huru vida Japan kan smälta och upptaga hela den massa af andlig näring som på en gång införes i samhällskroppen, huru vida utvecklingen i folkets tänkesätt håller jemna steg med utvecklingen af institutionerna, hvarförutan dessa senare icke hafva att påräkna någon lång varaktighet. Att den stora revolutionen 1869 genomfördes utan våldsamma skakningar, har utan tvifvel sin grund deri att den i sjelfva verket endast var en restauration, ett afkastande af ett flerehundraårigt missbruk och ett återvändande till det ursprungliga statsskicket. När mikadon proklamerade den regerande taikunens afsättning, gjorde denne icke något nämnvärdt motstånd utan erkände den legitime herskarens suveränitet och löste på en gång

alla de underordnade cheferna och feodalfurstarne från deras länspligt. I detta fall var opinionen länge förberedd, ty den inhemska pressen hade lång tid förut betecknat taikunatet och det af detta beroende kastväsendet för en kräfta, som förtärde folkets lifskrafter. Den förening af beslutsamhet och moderation hvarmed mikadon uppträdde synes till en väsentlig del haft sin grund i de mogna rådslag med hvilka han understöddes ej mindre af de infödda statsmännen än af cheferna för de utländska beskickningarna, och man kan i formen för åtskilliga efter asiatiska föreställningar högst revolutionära påbud ganska tydligt spåra europeiska och specielt engelska inflytelser. Hvar och en vet hvilken oerhörd betydelse de yttre vanorna, seder, drägter och dylikt, ega för orientalen. När tatarerna underlade sig det kinesiska riket och på en gång öfverändakastade alla dess gamla inrättningar, bars allt detta täligt af kineserna, men när dess herskare också ville tvinga de underkufvade att raka sitt hufvud och förändra sin drägt, då var det slut med tålamodet, och revolter uppkommo af ganska fruktansvärd beskaffenhet. Den nu regerande Tenno förbjöd icke mindre genomgripande men på ett fogligare sätt; han *tillät* de högre ståndens, som hade rätt att bära två svärd, att bortlägga sidovapnen samt att för öfrigt ur sina drägter bortlemna alla tecken till företrädesrättigheter, och tillåtelsen verkade på dessa menniskors lifliga inbillning hvad ingen direkt befallning skulle hafva åstadkommit. Det finnes också hos den japanska racen en spänstighet och en lättrörlighet som bilda en bjert kontrast mot de öfriga orientalerna och i viss grad påminna om fransmännen. Så till vida hade inrättningarna för sig en gynnsam jordmon, och det allmänna tänkesättet synes icke af dem hafva tagit någon särdeles anstöt.

Men den egentliga faran ligger djupare, och de inhemska tänkarne hafva ganska väl begripit den. Nationen är, liksom fransmännen, på en gång tillgänglig och misstänksam; hänförelsen för främlingarne har mer än en gång, såsom vi erinra oss, tagit en blodig ända. Regeringen är nu icke blott omgifven utan i sitt innersta uppfyld af främmande män, utan tvifvel skicklige, upplyste och lifvade af de bästa afsigter, men icke lika villige att göra afseende på de inföddes föreställningsätt. Det är denna sida af saken som den japanska pressen synes hafva upptagit med ingen ringa grad af skarpsinne och följdriktighet. Särskildt är detta händelsen med några artiklar i *Japan Mail*, ur hvilka en engelsk tidskrift för några dagar sedan meddelat utdrag, som förråda mer än vanlig statsmannablick och politisk erfarenhet. Det är klokt, säger den japanska författaren, att så vidt möjligt är bringa den gamla och den nya politiska bygnaden i öfverensstämmelse med hvarandra, att förfara varligt med djuprotade institutioner, rättigheter, föreställningar, och till och med fördomar, att mildra rörelsen framåt till en takt som är trygg och stadig, att icke fullt lita på framtiden och med alla möjliga medel på förhand undersöka den nya mark som man står i begrepp att beträda. »Vi hafva», tillägger han, »icke minsta betänklighet vid att utsäga, att detta rikes granskap med Amerika är en källa till fara för oss, icke derför att ej många af de amerikanska grundsatserna äro goda och förträffliga, utan derför att icke passa för detta land, hvars politiska föregående icke tillåta en omedelbar tillämpning af de amerikanska idéerna. Det riktiga framsteget för ett folk, det enda som icke medför några vådor, är utveckling, och det är vissa skeden som det har att genomgå, innan det kan uppnå hvad som ligger der framför. Det är naturligtvis möjligt att förkorta den tid som erfordras att genomgå dessa evolutionsskeden, men att alldeles öfverspringa dem går icke för sig. Det är icke möjligt att med ett enda steg öfvergå från feodala inrättningar till republikens frihet, äfven om det vore tänkbart att smälta gamla asiatiska samhällen i nyrepublikanska former. Det är det vildaste och farligaste misstag för japanerna att föreställa sig, att de kunna vandra den kungsväg som skall föra dem fram i samma linie med de europeiska folken, utan någon af de mödor hvilka det kostat dessa folk att intaga deras närvarande ståndpunkt. Hvad som i detta ögonblick framför allt fordras är tålamod, försigtighet och nyktert omdöme; ansigtena äro vända åt det rätta hållet, men stegen äro vacklande och osäkra».

Mr Lanman's bok innehåller, såsom prof på det unga Japans bildning och åsigter,

en stor mängd af uppsatser öfver åtskilliga ämnen, författade af sådana japanska ynglingar som gjort sin uppfostran i Europa eller Amerika. De äro icke utan sitt intresse, i synnerhet för den pikanta sammansmältningen af orientaliska föreställningar med den ultra-modernaste vesterländska jargon. Naturligtvis röjer sig i mängden af dessa afhandlingar att deras författare sett sakerna genom amerikanska glasögon, men det kan icke nekas att om något af den aflägsna österns folk skulle vara företrädesvis skapadt för tillegnande af den vesterländska odlingen, så måste det vara japanerna. Ojemförligt mera begåfvade i andligt afseende än kineserna, stå de i företagsamhet och praktiska anlag lika långt framför hinduerna, ehuru kanske dem betydligt underlägsna i tankedjup och fantasi. I känsla för natur och vissa grenar af de sköna konsterna sympatisera de närmast med de nordeuropeiska folken, och deras trägårdskonst liknar den engelska, liksom deras växter, hvaraf en mängd trifves väl på kusterna af Kent, Sussex och Cornwall. I lättheten att lära främmande språk och antaga åtminstone skenet af främmande föreställningssätt likna de ryssarne, kanske också i böjelsen för ytterligheterna af den moderna kulturen. I bruket af de stora slagorden civilisation, frihet, framåtskridande, humanitet, mennisko-värde, upplysning och allt hvad de heta, kunna de mäta sig med hvilken som helst af våra mest »framskridna» litteratörer. Deri torde också ligga den största svagheten af denna andliga och politiska brådmogenhet, som skummar ytan af bildningen utan att hafva genomarbetat de underliggande lagren. Utan att på något sätt förneka utvecklingen af allt menskligt till något bättre, och med rättmätigt bestridande af den hemska lära enligt hvilken vårt slägte befinner sig i intet annat framåtgående än förderfvets, synes det oss att man gör alldeles för mycket väsende af detta framåtskridande, som i många fall endast är ett framsteg i sjelfbedrägeri, och som till det äkta framsteget står i samma förhållande som gediget silfver till nysilfver eller verkliga ädla stenar till slipade glasbitar. Vi önska japanerna all glädje af deras nya bekantskap med vestern, och verkliga välgerningar af en djupare bekantskap med den sanna vesterländska odlingen. Pratet, fraserna och flärden kunna de gerna lemna qvar; i alla fall skola de nog snart komma i erfarenhet af det ringa värdet hos dessa granlåter, liksom dessa perser, hvilka någon gång bortbytt äkta kashmirssjalar mot ett stycke manchesterkattun och för några dagar lefvat i den föreställningen att de gjort en lysande affär.

Blick på pressen.

I anledning af Göteborgs domkapitels cirkulär rörande det i samma stift förestående prestmötet och de 9 frågor som äro uppställda för den blifvande diskussionen, yttrar *Göteborgs Handels- och Sjöfartstidning*, efter att hafva visat att fem af dessa höra till rent ekonomiska ärenden och de öfriga endast kunna räknas till pastorala men icke till teologiska ämnen, följande:

»Pröfvar man den gamla kyrkolagens mening med dessa möten, så fattar man lätt att de åsyftat dels inbördes uppbyggelse dels utredning af teologiska frågor (hvarför man den tiden valde disputationsformen och »orationen»), dels ock redogörelser för tillståndet inom församlingarna. Utan tvifvel äro dessa syften så vigtiga att man väl må för deras skull hålla vanliga prestmöten. Nu hafva dessa emellertid midt i mötenas tid blifvit inskränkta till minst hvart sjette år.

Finnas då inga »teoretiskt och praktiskt vigtiga ämnen» att i våra dagar afhandla? Det vill nästan synas så, efter som ingen enda sådan fråga blifvit af den lärde och fromme biskopen i detta stift uppsatt till mötets begrundning. Och dock hafva vi svårt att fatta det så skulle verkligen vara fallet, då näppeligen någon tid erbjudit så många och stora frågor på detta område, som vore värda att af presterskapet upptagas till öfverläggning.

Det tillkommer ej en tidning att gifva stiftets biskop och clerus någon ledning i detta fall, men det böra och kunna

vi säga dem att inom *församlingarna* röra sig många frågor af genomgripande vigt på det teologiska fältet, och till tidningarna ingå som oftast uppsatser och förfrågningar i dessa ämnen. Monne det då vore alldeles olämpligt om ett eller annat sådant ämne upptoges i prestmötena, då de svagare bland presterna kunde af de lärdare vinna nya skäl och bevis i ämnet, hvilka väl torde vara af nöden gent emot den der ofta omordade »otron», som blir allt mer påträngande? Monne det ej vore gagneligt äfven för församlingarna att förnimma, det teologiska ämnen icke äro från kristliga församlingar bannlysta? Och monne ej gällande kyrkoförfattning också borde här vid lag vinna någon uppmärksamhet från ett presterskaps sida, som ju gerna rosar sig af sin laglydnad?

Emellertid vidgå vi villigt att må hända föga frukt vore att vänta af samtal i dessa ämnen, hvad deras mångsidiga utredning angår. Presterna äro dertill allt för mycket bundna, och om än en eller annan tviflande på ett eller annat finnes, så aktar han sig nog för att här lägga sitt tvifvel i dagen. Någon synnerlig frukt torde väl alltså, såsom sagt är, ej vara att vänta af en sådan öfverläggning för *sakens utredning*, men sjelfva tankeutbytet borde i alla fall vara ganska nyttigt. Man har t. ex. den vigtiga frågan om bibelns inspiration, i hvilken utsträckning hon bör förstås m. m. På det pastorala området synes oss biskop Brings uppsats om predikosättet hafva varit väl värd att af ett prestmöte upptagas till begrundning».

Strödda underrättelser.

Capitolium i Rom. Den eviga stadens sju kullar äro som bekant Capitolinus, Palatinus, Esquilinus, Viminalis, Quirinalis, Cœlius och Aventinus. Om man följer ända rätt fram den gata som kallas Corso från Porta del Popolo, så finner man att hon småningom blifver trängre och mörkare. Börjande med en lagom bredd med trottoirer på hvardera sidan, tillräckligt breda för två att jemförelsevis utan svårighet gå bredvid hvarandra, krymper den under sin utsträckning af nära en fjerdingsväg ihop till en liten smutsig gränd, med en trottoir så smal att det är omöjligt att möta en fotgängare, utan att vika af ned på gatan, med fara att blifva öfverkörd af vagnarna, som alltid köras i full fart utan den ringaste hänsyn till fotgängare. Just som gatan kommer till den smalaste punkten utgrena sig tvenne andra smala gränder från henne, till höger och venster, men man kan äfven gå rätt fram upp för några trappsteg, och befinner sig då plötsligt på toppen af den capitolinska kullen, den ryktbaraste fläck i romerska historien. Här stod Capitolium, romerska väldets säte, hvarifrån dess herskarebud styrde hela den kända verlden; här föll Cæsar för sina forna vänners och bundsförvandters dolkar, mördad, emedan han ville tillegna sig eller eftersträfva purpurn; och här regerade en lång rad af efterträdare, mera despotiske och mycket mindre värdige än han. Men att åter omtala alla händelser som tilldragit sig på detta ställe eller hafva sitt ursprung derifrån vore att skrifva en historia om Rom och om verlden. Och huru dant är dess nu varande utseende? En vid fyrkant, till hvilken man kommer genom en vacker trappafsats eller genom en sluttande omväg för vagnar. Vid foten två egyptiska sfinxer, hvilka tjena såsom fontäner, på balustraden skulpturer i marmor af vapen och rustningar, kallade Marii troféer, och på toppen Castors och Pollux' ryktbara stoder. Det första anmärkningsvärda föremål på den öppna fyrkantiga platsen, som nu kallas Piazza del Campidoglio, är den förgylda ryttarstatyen i brons af Marcus Aurelius, allmänt beundrad såsom konstverk och så högt uppskattad att den bär titeln »Il Cavallo» och har en särskild hedersvakt åt sig anvisad. Torgets sidor äro bildade af tre bygnader efter Michael Angelo's ritning; den mellersta kallas Senatorspalatset och är det officiella residenset för den enda representanten af den en gång så mäktiga romerska senaten. Han är en civil embetsman, som innehar ett slags borgmästaretjenst men med högre rang och mindre verklig makt. Hans palats är en vacker bygnad med ett högt midteltorn, från hvil-

ket en klocka med djupa toner förkunnar en suverän påfves död, och underligt nog ringer på samma sätt för att tillkännagifva begynnelsen af karnevalens vilda lustbarheter; annars ljuder hon aldrig, om icke kanske såsom stormklocka, när inbördes uppror eller främmande fiender hota staden. På högra sidan om denna bygnad står förvaltningspalatset och på den venstra Capitolii ryktbara museum, hvilka två bygnader innehålla en beundransvärd samling af konstens perlor i bildhuggeri, målning, basreliefs, byster och bronser. Åtminstone tre af de der befintliga statyerna äro verldsbekanta, »den döende gladiatorn», så glödande beskrifven i »Childe Harold», den sköna »Venus» och den capitolinska »bronsvargen», mera ryktbar för de med den samma förbundna minnena än för sin skönhet. Byron kallar den samma »Roms af åskan slagna amma», emedan den bär tydliga spår af att hafva blifvit träffad af blixten, hvilket också Cicero omtalar. Den är mycket gammal och mycket ful men likväl ansedd som den mest sällsynta och intressanta relik. På samma sida af den capitolinska kullen till venster står kyrkan Santa Maria in Ara Coeli, till hvilken man nalkas förmedelst en särskild uppgång af 124 marmortrappsteg. Kyrkan säges af antiqvarier intaga det gamla Jupitertemplets plats, hvilket var helgadt åt Jupiter Feretrius eller, såsom andra påstå, åt Jupiter Capitolinus, af hvilken kullen fått sitt namn, emedan som bekant vid gräfningen för templets grundande ett hufvud upptäcktes, hvilket utan tvifvel folket i sin vidskepelse betraktade såsom en symbol af makt och herravälde, ehuru det litet drömde om till hvilken höjd af makt det lyckliga förebudet syftade.

Kaffein och dess verkningar. I en uppsats i en af de sista delarna af Pflüger's arkiv berättar d:r Aubert att, fastän det är väl bekant att kaffebönor och téblad innehålla samma mycket giftiga alkaloid, kaffein eller thein, har likväl ingen undersökning blifvit gjord för att visa huru mycket kaffein innehålles i en vanlig kopp kaffe. Det är också en öppen fråga om kaffebönorna skola brännas litet eller mycket, ehuru det ser ut som om erfarenheten lärt menniskorna det tillredningssätt på hvilket den största qvantiteten alkaloid bäst utdrages. D:r Aubert har härutinnan gjort en serie undersökningar. Hans sätt att bestämma mängden af i ett visst prof befintlig kaffein är baseradt på dess lätta löslighet i kloroform, i synnerhet i het dylik, under det att de flesta af bönans öfriga beståndsdelar äro olösliga deri. Hans resultat visa närvaron af en större mängd kaffein än den som erhållits af de flesta andra experimentatorer, med undantag af Graham, Stenhouse och Campbell, med hvilkas analyser hans egna nära öfverensstämma. Den qvantitet de och han erhållit utgör omkring 8 eller 9 procent. Aubert anser att en kopp kaffe tillredt af omkring ett uns kaffebönor innehåller från fyra till fem gram kaffein. Hans experiment med afseende på följderna af olika rostningsgrader visa att blott föga kaffein går förloradt, äfven om kaffebönerna brännas tills de blifva svarta; härutinnan står han i strid med Liebig. Af det bästa Pecco-té erhåller han från 2,149 till 2,423 procent kaffein, hvaraf större delen utdrages genom en enkel påspädningsprocess. Rörande kaffeinets fysiologiska verkan öfverensstämmer han med föregående experimentatorer, i att anse det samma förorsaka nervretlighet och stelkramp eller en verkan liknande den af strychnin. En groda får kramp genom insprutning under huden af 0,005 gram; 0,12 gram insprutad i strupen på en kanin försätter honom i konvulsioner, och samma verkan gör 0,2 gram på en hund eller katt. Det är anmärkningsvärdt att genom en med konst åstadkommen respiration krampsymptomerna för en stund fullkomligt försvinna. Kaffeinets verkan på däggdjurens hjerta är att det förorsakar hjertklappning med minskning af blodtrycket. Denna senare verkan tillskrifves giftet såsom paralyserande hjertats ganglienerver.

Innehåll: Sid.

Vidräkning med vidräkning . . . . . 561.
Reformarbetet i Japan . . . . . 569.
Blick på pressen . . . . . 574.
Strödda underrättelser:
Capitolium i Rom m. m. . . . . 575.

Stockholm, tryckt hos A. L. Norman, 187[illegible].